

globoko de ta léga solí seže; v 100 letih se je za 4 do 5 čevljev raztopí, de so grički za toliko niže. Pod mestam Velička na našim Poljskim, jo tudi takó s strelam lomijo v neki znabit čez 50 milj dolgi in neznano široki in globoki podzemeljski légi čiste solí; na ravnost doli pod mestam imajo drugo mestice, svojo cerkev, oltar, svete podobe, govoriše, vse iz solí izdelano; takó tudi velike shrambe, ulice in ceste, po katerih sol vùn vozijo i. t. d. Kér se pa pri potrebnim razsvetljenji tacih ulic in cest sol od vsih strani in z vsimi farbami laskeče, se človeku zdi, kakor de bi se v raji vsih žlahtnih kamnov celiga svetá znašel.

V družih krajih ni podzemeljska sol takó čista, ampak bolj z zemljo zmešana, ktero potem umetno čistijo. Primerilo se je že tudi, de so zemljo navertavši, namesti sladke vode, studenc take slanice dobili, de sol iz nje kuhajo, zakaj taki soli pravijo sploh kuhana sol; lomljeni pa kamnata, kakor iz morja dobljeni morska sol. Vse tri so popolnoma enacih lastnost, in naravoslovci so prepričani, de kakor mnogi drugi bolj navadni rudi, je bila tudi vsa sol iz globočine ali kot puh ali kot stopljina bolj v kviško vzdignjena, kér se je, ohladivši se, sprijela ali vterdila, v morji pa raztopila.

Solniterokisloba, obstoječa iz gnjilica in kislica, zedinši se s káljem da solnitar; najde se semtertje po svetu iz zemlje ali kamnja scveteč, pa tudi v fabrikah ga narejajo, kér ga obilo za strelni prah (smodnik) vpotrebujejo; z apnam zedinjen da apnjeni solnitar, ki iz mnogih starih zidov scvetè, de ga živina liže.

Če se gáz amoniják — tudi lugasta sol — s solokislobo zedini, postane neka obertnikam in mnogim rokodelcam dobro znana sol, kateri se salmiják pravi.

Veliko je še družih solí znanih kemikarjem, zdravnikam in mnogim obertnikam, od katerih pa ne gré tukaj dalje govoriti.

(Dalje sledí.)

Pervi seljaki na Slovenskim.

(Nadalje.)

Ister je imel, pravijo nekteri, dva sinova: Ilira in Akteja. Drugi pa pravijo, de je bil Kadmus s svojo ženo Harmonijo prišel na današnje Dalmatinsko, kjer je v berlogih bival, in de je ta imel sinú Ilira. Aktej je bil Albanski poglavar; Ilir pa družih Slovenskih deželá, ktere so bile pred Istrove. Aktej je bil blezò kmalo umerl, in takó je bil Ilir tudi njegovo deželo pjerbal. Ilir je imel 6 sinov: Ahileja, Tavlantija, Dardana, Meda, Avtárja in Perheba, zraven pa tri hčere: Parto, Doarto in Daserto. Ahilej ali Enhelej je stanoval per Risnu in Kotoru v doljni Dalmaciji. Tavlanti se je prvi selil v Liburnijo (po naše bi mende práv rekel Oburje ali Oburnje, ker so ljudje po burji naglo s svojimi ladjami jadráli, ali pa je bil morebiti uboren, ali buren, to je ubožen svet), Liburniško je bil reški kotar, ali hrovaško primorje, Senj, Zaptat (Ragusa vecchia) in Isterški Plomin (Fianona); Dardan je imel Serbijo in Tracijo. Med je stanoval v Traciji blizo Macedonije. Avtar je imel svoj dom v spodnji Albanii per zdajnim mestu Artá. Perheb se je bil na pindske planine v Tesalii preselil. Parta je bila šla v Macedonijo. Doarta ali Dorta je stanovala blizo Beliga Grada na Serbskim. Daserta je imela en kos Macedonskiga. Avtar je imel dva sina, Panon je bilo enimu imé, enimu Skordisk. Panon je bil šel gor čez Dunavo v današnje Oggersko; Skordisk je bil očetovo imanje zaderžal.

Slovenci, kateri so po Evropi blizo Grecije stanovali, so šli v Trojansko vojsko Grekam na pomoč. Nasproti so pa tudi Slovenci, kateri so po Mali Azii stanovali in blizo Trojanov bili, šli Trojanam na pomoč. Slovenci so tedej v trojanski vojski na obé strani pomagali. Slavno imé so si ob časih trojanske vojske zaslužili, Greki so pa za premagovavce veljali, kakor je že večkrat slovanska kri k zmagovanju pomogla, pa so se le drugi zmagovavce imenovali, ne bodi jim oponošeno. Trojanska vojska se je po spričevanji Sigonja končala kakih 1181 let pred Kristusovim rojstvom; terpela je pa 10 let. Torej bi bilo od tistih časov kakih 3026 let.

Tisti Slovenci, ki so bili šli Grekam na pomoč, so bili svojiga vojvoda Pilemona (Plemena) v vojski zgubili, in potlej so se po Mali Azii potikali. Ko jim ni nikjer ostati kazalo, so šli z pregnanim trojanskim poglavarjem Antenoram na adrijaško morje, ter so prišli na Beneško, okoli Padove. Iz med letih se je zadnjič Belovez vzdignil, šel po suhim na Terst in naselil Krajnsko, Štajarsko in Koroško. To se je zgodilo kacih 560 let pred Kristusovim rojstvom.

Takó se je bil Ilirov (ali Elorov, Jelerjov) zarod razselil po Traciji, Serbii, Bosnii, Bulgarii, Albanii, Dalmaciji, Ogrii, Slavonii in Hrovatii notri do Kolpe; Belovezov zarod pa po Istrii, po Beneškim in Teržaškim Primorji, po Goriškim, Krajnskim, Koroškim, Štajarskim, tudi do Kolpe. Od tod pride, de se ta dva zaroda, akoravno sta oba slovenska, vender po besedi nekoliko razločita.

(Dalje sledí.)

Dva nova semnja za živino v Sóriči.

Po pervoljenji visoke c. k. dvornice na Dunaji 21. Sušca števil. 6274, smo v Sóriči (Zarz, pet ur nad Škofjo Loko) dva semnja za živino dobili: perviga na dan sv. Filipa in Jakoba (1. dan Velkiga travna), družiga na dan sv. Lukeža (18. dan Kozoperska); če pa ti dnevi pridejo na kako nedeljo ali zapovedan praznik, pa prvi dan po prazniki ali nedelji. — Pervi semenj tedaj bomo v Sóriči letas imeli v pondeljnik po sv. Lukežu. Nadjamo se, de se bodo naši semnji *) ob kratkim med nar bolji semnje šteli, kér ni nikjer na Krajnskim toliko živine kot per nas in per naših bližnjih sosedih v Bohinji. Naša in bohinska živinca ni sicer nar večiga plemena, pa je zavolj visokih in lepih planin, vterjena, čversta, in zavolj žlahtne dišeče piče lepo rejena in vesela, in zató že od nekdej od Krašovcov, Ipavcov, Tomincov, pa tudi Furlanov zlo obrajtana in iskana. Povabimo tedaj bližnje in daljne prodajavce in kupce na naš prvi semenj. — Sorški kmetovavci.

Toplice per Šmarjéti blizo Novomesta.

Zdravilnih vodá krajnska zemlja ni révna. Toplice per Novim mestu na zahodnjo stran so znane; gorka voda per Blejskim jézeru je tudi že več obiskana. Zraven teh dvojih so pa blizo Novomesta, dve urí preč, proti jutru še druge manj znane toplice. Te so pol ure od farne vasi sv. Marjéte v samotni dolinci ležeče, in za obiskati zadosti perložne, blizo memo namreč pelje stranska cesta od mesta proti Mokronogu in Rádečam. Kar vodo zadéne, ni močno gorka, zató kér se mērzal studenic s toplim vrélcem meša, ki se ne dasta ločiti; pa je za več bolézin dobro služna, za ktere so toplice na uni strani mésta prehude. Zató jo tudi ljudjé iz bližnjih strani in od mesta več in več íšejo. Le vošiti bi bilo, de bi bila bolj dobra naprava tam najti za te, ki se hočejo vode poslužiti; zakaj zdaj je komej

*) Bodo tudi v prihodnji pratik 1847 oznanjeni. Vredništvo.

slaba kočica zraven in voda je malo čedna deržana. Dobro bi tudi bilo, de bi kak umetin zdravnik vodó po njenih delih in lastnostih presódil. Kraj, kjer te toplice leže, je prijeten; tudi niso deleč od farne vasi sv. Marjéte in sv. Trojice per beli cerkvi, do kterih bi lep sprehod bil. Morebiti bi te toplice, bolj spoznáne, veči vrednost dobile. P. H.

Vesela letašnja letina.

Novice vsih deželá oznanjujejo posebno dobro in zgodno letino. Žita perčakujejo povsod na kupe, sená so silno veliko nakosili. Na Hrovaškim so o prvi polovici tega mesca že vso ječmenovo in reženo žetev dokončali. Neke dni pozneje so začeli tudi na spodnjim Štajarskim. Okoli Ljubljane je rež še na svetiga Janeza Kerstnika dan na polji bila, tode popolnoma zrela. Če se vse po sreči izide, bo po vsih vinskih deželah vina silno veliko. Pa tudi turšica in krompir dobro kažeta.

Slovenski oglednik.

3. list.

Matiju, kmétu na Gorenskim.

Ali je rés, de so Tvojimu sosedu Jernaču hišo in vse prodali, kar je imel? Póvédal mi je včeraj tvoj brat. Vstrašil sim se to slišati, kér mi je práv iz serca žal za Jernača, kér je bil pošten mož. Samo to mi ni od njega nikdar dopadlo, de je bil preveč svojoglav in de se je za vsako mušico pravdal, kar je že marsikterimu hudo djalo. Sej imajo ljudjé vunder že toliko žalostnih izgledov, de pravdoželjnost ne stori dobro, pa gluhi so in slepi, Jernač je bil pa nar bolj gluh in slép med vsimi; zato bo zdaj spregledal, ko bodo ptuji konjiči njegove njive brazdili in novi gospodarji sejali. Pa kaj si je od taciga kmeta družiga misliti, ki vsak teržen dan s celim kupam pisem pod pazduho od dohtarja do dohtarja léta, za svete poprašuje, za svete plačuje, — kaj si je misliti, de ga bodo préd ali pozneje tudi na boben djali? To bi še ne bilo tako napéno, de si dohtarja iše. Če komu kaj vskriž pride, de se mu je za svojo pravico bati, imá dolžnost, se z učenim pravnikom posvetovati. Kmetje imajo pa hudo navado, poprej tacih sleparjev in zakotnih pisačev sveta popraševati, ki se bolj na ceno vina, kakor na pravdne bukve úmijo, ki sami raji za svojo mošnjo skerbé, kakor za pravico tistiga, kteri jim v pest pride. Glej, Matija, to so lažnjivi preróki, kterih se je bati in varovati, kakor zgrabljivih volkov. Če mi tega ne verjameš, Ti povém, kar se je nekimu kmetu zgodilo, ki je takimu zgrabljivimu volku v kremplje prišel.

Hotel se je pravdati s svojo gruntno gosposko zavoljo para jaje, ktere bi bil mogel odrajtati za létni davk. Jéli, de se plača, zavoljo tega pravdati se? Njegov gospod, ki ga je dobro poznal, de je silno pravdoželjin, mu je nalaš žugal, de ga bo rubil. Naš kmet verjame, se vés togoten vzdigne in pride v Ljubljano se z dohtarjem pogovorit. Naletí pa ravno taciga zgrabljiviga volká. Popraša ga po kakim modrim pravniku in pelje ga še v kerčmo, ga pase in napaja, kolikor mu v goltanec more in potém gré k pravniku z njim. Dohtar se zavzame od take tožbe slišati ter si misli, de kmet norí in ga spodí. Drugi, trétji ravno takó z njim stori. Viditi, de nihče pravde ne prevzame, se pripravlja domú odri-niti. Kaj pa zdaj njegov prijatel reče? „Prijatel! tega ne smete terpéti, de bi več odrajtovali davka, kakor gré. Izpeljati jo morate pravdo. Tode vi se ne morete dolgo v Ljubljani muditi, pravda pa ne more koj stéči. Vém za modriga možá, ki vam jo bo gotovo izpeljal.

Vam je pa tudi znano, de mora vsakdo, ki pravdo začné, svojimu pravniku kaj denarjev na roko dati, nekaj za štampeljne, nekaj za trud. Če mi dva tolarja danes daste, bo dosti za zdaj. Odrajtal mu jih bom še danes. Prijatla sva velika in dober vam stojim s svojim poštenjem, de boste pravdo dobili.“ Takó je volk ubogimu kmetu na serce govoril toliko časa, de se je kmet podal, brez de bi bil pomislil, komú in za koga denarje v roko dá. Volk muzaje kmetove denarce v mošnjo zaveže, ter mu reče: „Kadar spet pridete, poprašajte le po Štefančiku v tisti kerčmi, kjer sva danes pila, dobro sim znan s temi ljudmi.“ Réče, in gré potuhnjen svojo pot.

Čez en teden pride kmet zopet v Ljubljano, gré naravnost v imenovano kerčmo, praša in praša po Štefančiku; pa nobeden Štefančika ne pozná. Goljuf si je goljufno ime dal — tolarja sta šla rakam žvižgat. — Pa práv se je kmetu zgodilo in vsim takim norcam, kteri se takim sleparjem v roke dajó in jim pravde in druge pisma izdelovati dajejo. Naj si vsak sam sebi pripiše, če ga kak tak zgrabljiv volk prekane.

Povej to prigodbo svojim sosedom, de se bojo zvesto varvali tacih sleparjev, kterih se po vsih mestih najde in ki nevednim ljudém goljufne zanke nastavljajo. Zdrav ostani in spomni se včasih

Svojiga

Mihela v Ljubljani.

V spomin rajnciga papeža.

Rajnci papež Gregori XVI. so ob času svojiga vladarstva 500 škofov izvolili, 40 škofij pa po raznih delih svetá vnovič vsnovali. — Na celim svetu se zdeje šteje 800 škofov.

Nov papež so izvoljeni.

14. dan Rožniga cveta na večer se je 50 kardinalov v zaklep (konklave) podálo, noviga papeža volit. Drugi dan na večer (16. Rožniga cveta) je bil že izvoljen in sicer: kardinal in škof iz Imole, gospod Mastaj-Ferretti, rojen v Sinigalii na Rimskim 13. dan Velikiga travna v leti 1792. — Novo izvoljeni papež so si imé Piji deveti dali.

Besedna vganjka.

Beseda vselej te vpraša kam greš,
Beri nazaj, omotično zeljše poveš.

Popravik.

V letašnji pratiki se je pri prazniku povikšanja sv. križa pomota zgodila, de namreč stoji 15. Kimovca namest 14. To oznanimo, de se bodo kmetovavci, kteri takrat na somenj pridejo, vedili práv ravnati.

Današnjimu listu je perdjana 13. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	27. Rožniga cveta.		22. Rožniga cveta.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače.....	1	53	2	6
1 » » banaške.....	2	5	2	8
1 » Turšice.....	1	9	1	10
1 » Soršice.....	—	—	1	39
1 » Réži.....	1	32	1	36
1 » Ječmena.....	1	4	1	15
1 » Prosa.....	1	11	1	16
1 » Ajde.....	1	3	1	7
1 » Ovsa.....	—	51	—	54